

Tijdschrift voor Tandheelkunde

JULI 1934

XLI JAARGANG AFLEVERING 7

DE MAATSCHAPPIJ-VERGADERING

Een der vaste punten op de agenda van de bijeenkomsten der Maatschappij betreft de „plaatsbepaling der volgende vergadering.” Welk belang de oprichters met dit nadrukkelijk beslissingsrecht voor oogen stond kan ons na twintig jaren op deze plaats niet bezighouden; in de praktijk is het een prerogatief van het D.B. geworden en de definitieve keuze bleef, alle mededeelingen ten spijt, voor het profanum vulgus steeds een verrassing. Wij zouden, toen de voorzitter in Utrecht het verlangen kenbaar maakte om dezen zomer eens in het land der duizend meren verzamelen te blazen, hieraan niet meer dan platonische beteekenis hebben toegekend, ware het niet dat de praeses dit voornemen met een taaiheid, die hem in oogenblikken van spanning tot sieraad strekt, had verdedigd tegen de nurksen, behept met kilometerrees, die liever dichter bij honk (hun honk althans) wilden blijven. Nog nooit, zoo betoogde hij, was de Mij. daar te gast geweest en hij hanteerde vaardiglijk de bekoringen, die plegen uit te gaan van het splinternieuwe!

Intusschen verandert de wereld met den dag en zoo is het te verklaren, dat wij elkaar, in plaats van op de Roekoepolle of daaromtrent mochten begroeten aan den zoom van het Scheveningsche oerwoud.

Op een record-aanvangsuur werd een begin gemaakt met een programma, dat zou blijken minder tijd in beslag te nemen dan bij andere gelegenheden wel eens noodig was. Om drie uur kapte *Nord* met het scherp van den voorzittershamer de onderlinge gesprekken af en hield ter eere van het twintigjarig bestaan der Mij. een retrospectieve beschouwing door hemzelf gekarakteriseerd als „in vogelvlucht enkele grepen uit het ver-

leden." Voor volledige inlichtingen dienaangaande moge naar een andere plaats in dit nummer worden verwezen.

Na deze openingsrede geraakten wij meteen in een periodieke benoeming. Tot veler verrassing bleek *Visser*, die aan de beurt van affreding was als lid (secretaris-penningmeester) van de besturende commissie van het Steunorgaan, niet bereid zich opnieuw beschikbaar te stellen en zoo stond de vergadering voor een nieuwe keuze. In de meeste afdelingen was men hiervan niet op de hoogte en zoo zagen wij twee der voorgedragenen, die slechts op figurantendienst hadden gerekend, voor een verkiezing op de vlucht gaan. *Backer Dirks* hield echter stand en zoo geviel het dat hij voortaan met de functie van secretaris-penningmeester zal zijn belast. Een sinecure belooft het niet te zijn, tenminste *Bruske*, die de loftrumpet over den afgetreden functionaris stak, gewaagde van een „overstelpend” getal aanvragen, waarover veelal op korten termijn moet worden beslist.

De voorgestelde wijzigingen in het huishoudelijk reglement lokten geen algemeene beschouwingen uit; bij de artikelsgewijze behandeling wilde *van Eupen* onder alle omstandigheden en niet „zoo mogelijk” tijdige toezending van voorstellen van het H.B. en D.B. aan de afdelingen voorgeschreven zien. De *voorzitter* rechtvaardigde de bedongen vrijheid met een beroep op de noodzakelijkheid om in spoedeisende gevallen een snelle afdoening door de algemeene vergadering, dus zonder voorbereiding in de afdelingen, mogelijk te maken. In een ommezien werden hierna de wijzigingen onder den hamer door-gewerkt.

Meer stof tot critische beschouwing gaven de voorstellen met betrekking tot de rechtspraak, welker regeling tegelijkertijd van de statuten naar het huishoudelijk reglement werd overgebracht. In de eerste plaats had *van Eupen* bedenking tegen de invoering van arbitrage, die hij wilde overlaten aan het initiatief van hen, die daaraan behoefte gevoelden. De *voorzitter* daarentegen zag geen enkel bezwaar tegen een dusdanig officieel instituut, wanneer ieder vrij werd gelaten om er al dan niet een beroep op te doen; bedoeld was slechts het scheppen van een regeling voor wie hun eigen initiatief niet wilden volgen. Van meer principieel belang waren de bezwaren van *Verhoeven*, *van der Linde* en *Backer Dirks* tegen de voorgestelde onverenigbaarheid van bepaalde bestuursfuncties en het lidmaatschap van rechtsprekende colleges; de toch

al beperkte keuze — voornamelijk in kleine afdelingen zou het moeilijk maken om die posten door de meest geschikten te doen bezetten. De *voorzitter*, gesteund door *Mr. Nord Thomson* achtten een strenge scheiding van bestuur en rechtspraak een dringende eisch, wilde een onbetwist vertrouwen in de laatste gehandhaafd blijven. Met name een afdelings-voorzitter, die in geval van een geschil met een der leden, tezelfdertijd recht zou moeten spreken zou niet ten onrechte er van verdacht kunnen worden bevooroordeeld te zijn door zijn bestuursopvattingen. Zijn taak was meer een preventieve, indien mogelijk conflicten in hun ontwikkelingsstadium tegengaan; niet om achteraf, als dit niet gelukt was, regelend op te treden. De juridisch adviseur nam de verhoudingen in den staat geheel als voorbeeld, waarbij een scheiding van machten volledig is doorgevoerd en ook het gelijktijdig lidmaatschap van een hooger en lager rechtscollege is uitgesloten. *Sanders* deelde in zooverre de opvattingen achter de bestuurstafel, dat ook hij het lidmaatschap van den afdelingsraad en de functie van afdelingsvoorzitter onverenigbaar achtte; hij ging echter niet zoo ver om elke bestuursfunctie uit te zonderen voor leden van een rechtsprekend college. Met den praeses was hij van meening, dat de voorzitter van een afdeling een speciale vertrouwenspositie inneemt, waardoor hij vaak geroepen zal zijn om moeilijkheden in het aanvangsstadium tot oplossing te brengen of te onderdrukken.

Van der Linde, zoekend naar een oplossing voor zijn bezwaren, wilde de gewraakte combinatie van functies mogelijk maken door een ruime toepassing van het instituut der plaatsvervangers, wanneer dit voor een onbevooroordeelde rechtspraak noodig mocht blijken. In verband hiermede bracht *Brugman* de verhouding tusschen de zittende leden en hun plaatsvervangers ter sprake; n.l. of hier een persoonlijke relatie bestond tusschen een lid en plaatsvervanger. Beter leek het hem een algemeene volgorde in acht te nemen. Conform een daartoe strekkend voorstel, wordt voortaan in de afdelingsvergadering tegelijk met de betreffende benoeming de volgorde bij de plaatsvervangende bepaald.

Hierna werd de voorgestelde onverenigbaarheid in den voorgestelden vorm ongewijzigd aangenomen; alleen zal als overgangsmaatregel, door *van Hasselt* bepleit, pas bij de periodieke aftreding van de zittende functionarissen de onverenigbaarheid worden doorgevoerd.

De overige artikelen gaven zoo goed als geen stof tot discussie. Alleen vroeg *Backer Dirks* naar aanleiding van de voorgestelde mogelijkheid tot veroordeeling in de kosten van eenig geding, om ook de gelegenheid hiertoe open te laten in gevallen, waarin ondanks geconstateerde overtreding, geen tuchtmaatregel werd toegepast. In dit verband maande *Sanders* tot voorzichtigheid bij de invoering van het principe van schadevergoeding, zijnde het begrip schade zeer rekbaar. Om alle onzekerheden op te heffen zullen, op advies van *Mr. Nord Thomson* alleen gemaakte onkosten voor vergoeding in aanmerking komen bij de toepassing van deze bijkomende straf. Wat ten slotte de kosten van de rechtspraak zelve betreft, deze zullen, naar de voorzitter *Holthaus* inlichtte, voor rekening van de afdeling komen, wanneer het geding alleen een gewestelijk belang vertegenwoordigt; is het van algemeene importantie dan is de kas van de Mij. er goed voor.

Ter afwisseling werd de vergadering vergast op een tweetal mededeelingen van de bestuurstafel. In de eerste plaats was van den Minister van Justitie de toezegging ontvangen (na desbetreffende bemoeiingen van den juridisch adviseur) dat in overleg met diens ambtgenoot van Sociale Zaken tegen overtredingen inzake de uitoefening der tandheekunde, maatregelen zullen worden genomen.

De tweede nieuwstijding betrof de toepassing van de omzetbelasting op de tandheekkundige praktijk. *Van Hasselt*, door het Dept. van Financiën aangezocht om als vertrouwensman op te treden bij het ontwerpen van een regeling, gaf een uiteenzetting van den stand van zaken. Voor wat de prothese betreft wordt de tandarts (en natuurlijk ook de tandheekkundige) in den zin van de wet op de omzetbelasting als „fabrikant” beschouwd en het kunstgebit als „eindproduct”. Aan deze opvatting valt naar zijn overtuiging niet meer te tornen en zoo blijft er slechts over het vinden van een modus, waarbij de fiscus krijgt wat hem uit dien hoofde toekomt en de administratieve omslag voor de praktijk tot een minimum beperkt wordt. Of de tandarts de belasting zelf wil dragen dan wel afwentelen op den „verbruiker” is een zaak, die den belastingdienst niet regardeert. Met deze fiscale muziek voor de allernaaste toekomst werd de vergadering voor den eersten dag besloten.

De ochtendbijeenkomst van den Zaterdag werd opgeluisterd

met bloemen, een hulde van de Mij. aan haar eerlid *van Hasselt* ter gelegenheid van het feit van zijn 35-jarig tandartschap, waarbij als verzwarende omstandigheid door den *voorzitter* werd vermeld, dat deze, der tandheelkunde toegewijde jubilaris, vanaf de oprichting der Mij. onafgebroken lid van het D.B. is geweest! Dat hij na al dien tijd nog zóó actief deelnam aan het verenigingsleven sterkte den praeses in zijn vertrouwen, dat het met diens werkkraft en -lust vooreerst wel niet af zou loopen. Na 35 jaar hoopte hij daar nog eens over te praten. Met langdurig applaus betuigde de vergadering haar ingenomenheid met deze alleszins gemotiveerde attentie.

Na deze feestelijke inleiding kwamen de critische beschouwingen naar aanleiding van het voorstel inzake hulpverschaffing aan den middenstand. Ondanks de diligentie van de betreffende commissie was het haar nog niet gelukt om tot een regeling te geraken en zoo ontstond, naar in de stukken te lezen staat, de behoefte om het voorloopige en later opnieuw verlengde verbod om op eigen houtje met middenstandsorganisaties schikkingen te treffen, ietwat meer definitief te voorzien. Naar de *voorzitter* toelichtte, hadden ook buiten de hoofdstad (waarvoor gelijk bekend ontheffing van dat verbod was verleend) zich van die gevallen voorgedaan, zoodat een nader, algemeen geldend besluit, niet langer moest worden uitgesteld.

Sanders kon het voorgestelde besluit niet geslaagd vinden; wat men daarin ging verbieden, werd reeds door het b.b. I bestreken. Wilde men deze materie afdoende regelen, dan moest een speciaal b.b. van andere redactie ontworpen worden, waarin de voorwaarden voor de te geven toestemming tevens waren opgenomen. De gekozen vorm moest tot misverstand aanleiding geven. Om de gewraakte overbodigheid te elimineeren, wilde de *voorzitter* het voorstel den vorm geven van een interpretatie van het b.b. I, maar hiertegen verzette zich *Mr. Nord Thomson*: het was niet de taak van den „wetgever” om zijn bepalingen zelf uit te leggen, daarvoor was de rechter. Wilde men in deze aangelegenheid voorzien om alle onzekerheid op te heffen, dan was een nieuw bindend besluit noodig met de daaraan verbonden procedure. De *voorzitter* zijn bedoeling verduidelijkend wenschte een besluit, waarin het D.B. gemachtigd werd om aan een toestemming de daarvoor gestelde voorwaarden te verbinden. Het resultaat van deze schermutselingen was een redactiewijziging van het ontwerpbesluit, waardoor toestemming „slechts” zal worden verleend

als aan die voorwaarden wordt voldaan n.l. goede reputatie der instelling, verplichte sancering en controle van het gebit der daarbij aangeslotenen en voldoende honoreering. De tevens geëischte waarborg, dat de aangeslotenen (verzekerden) behooren tot de groep, waarvoor de regeling bestemd is, ontlokte *Sanders* een bezwaar tegen het begrip „beperkt” inkomen; afteer all hadden de meeste personen, ook al ging het bedrag daarvan ver uit boven de grens die voor middenstanders was gedacht, geen onbeperkte inkomsten. Er was dan ook geen kans om aan concrete bedragen te ontkomen. *Margadant* — desgevraagd — erkende het weinig zakelijke van dit economische criterium, maar men moest zich de noodige elasticiteit der voorwaarden reserveeren. *Mr. Nord Thomson* wist echter voorshands aan dit dilemma te ontkomen en op zijn advies verenigde de vergadering zich met de machtiging aan het D.B. om „voor elk speciaal geval een nader te bepalen welstandsgrens vast te stellen.” Met behulp van de commissie zal het D.B. de uiteindelijke redactie der voorwaarden verzorgen onder in achtneming van wat in de discussies naar voren was gebracht. Na deze belofte gaf de vergadering haar zegen aan het nieuwste wapen in den komenden strijd om en voor den middenstander.

Ook de kwestie der tandtechnici bleek nog niet in kannen en kruiken te zijn, na wat er in Bergen den vorigen zomer was medegedeeld. Omtrent de vorderingen bracht *Edel* namens de desbetreffende commissie verslag uit. Daaruit bleek, dat tijdens de diverse onderhandelingen de loontrekkende technici wegens interne moeilijkheden in hun organisatie van het tapijt verdwenen waren, zoodat alleen de Ned. Vereeniging van Laboratoriumhoudende Tandtechnici overbleef. Een ontwerp-overeenkomst benevens een tarieflijst voor de verschillende technische werkzaamheden kon tegen de eerstvolgende vergadering worden verwacht, alwaar zij aan de goedkeuring zou worden onderworpen. Er ontspon zich eenig debat over de figuur: tandheelkundige-laboratoriumhouder. *Paesi* wilde hem uitgesloten zien van het lidmaatschap der genoemde vereeniging, maar de voorzitter was voor inmenging in de interne aangelegenheden van de wederpartij niet te vinden; door een eventueel lidmaatschap was de tandheelkundige gebonden aan de eischen die zijn organisatie hem in het belang eener goede harmonie zou stellen en voor het overige kon bij eventuele complicaties altijd nog worden gehandeld naar omstandig-

heden. De belangen der vereeniging lagen uitsluitend in de richting der tandtechniek, aldus *Visser*, en dat was voldoende waarborg.

Met het collectieve incasso-bureau onder auspiciën van de Mij. is het, naar de bijlagen reeds hadden bericht, in de afdelingen niet voorspoedig gegaan: het onthaal van de denkbelden der commissie ad hoc was zoo critisch, dat de juridisch adviseur bij voorbaat zijn medewerking opzegde. Het praeadvies van het H.B., dat onder deze omstandigheden moeilijk anders kon luiden, gaf uitstel in overweging.

Schutte Sr., de geestelijke vader van het plan, laakte het „gebrek aan gemeenschapsgevoel” bij de leden en betreurde het, dat *Mr. Nord Thomson* niet in de gelegenheid is gesteld om met zijn ervaring op het terrein der betwiste en dubieuze vorderingen van tandartsen een proef te nemen. De *voorzitter* liet voor de toekomst nog niet alle hoop varen en verwachtte, dat de commissie bij een kentering der opvattingen haar project wel weer ter hand zou willen nemen.

Het honorarium-vraagstuk. *Visser*, die blijkens het programma op zich genomen had hierover een causerie te houden (de voorzitter sprak van een inleiding) wilde het aan de orde stellen van dit onderwerp beschouwd zien als een teeken des tijds; 15 jaar geleden zou hij zich niet in het hoofd gehaald hebben om er over te spreken. Toen behoefden de practici zich hierover niet het hoofd te breken. Thans wordt door jongeren vaak de vraag gesteld wat zij voor bepaalde diensten kunnen rekenen en dit deed hem zich bewust worden, dat wij eigenlijk geen richtlijnen voor de bepaling van ons honorarium hebben. Dit is meer empirisch ontstaan uit de ervaring dat men een zeker bedrag wel kan rekenen, omdat de patient er geen bezwaar tegen heeft. Er wordt thans zooveel critiek uitgeoefend op tandarts-rekeningen, dat het zaak is zich met het vraagstuk bezig te houden om ernstige schade te voorkomen. De wanverhouding tusschen de vergoeding voor verschillende praestaties maakt het moeilijk om een declaratie objectief te motiveeren. Voor zichzelf meende hij de oplossing gevonden te hebben in een tijdvergoeding, welke echter alleen is door te voeren in een praktijk van beter gesitueerden. Wel kan een zekere koopmanschap niet worden geëlimineerd, al was het alleen maar als compensatie voor hulp aan patienten, die niet gehonoreerd wordt. Thans is er een chaos. Verdeelt men de werkzaamheid van den tandarts volgens haar drie elementen

in 1. consultatief, 2. prophylactisch, conserveerend en chirurgisch, 3. prothetisch, dan zou het logisch zijn, dat de objectief belangrijkste diensten ook het beste beloond werden. Dit is juist niet het geval; voor consulten wordt vaak niets gerekend en aan prophylactische behandeling, (o.a. tandsteenverwijdering) wordt in menige praktijk niet gedaan, omdat zij niet of geheel onvoldoende betaald wordt. Noodzakelijk is den tandarts te bevrijden uit de opvatting alsof hij door zijn werk iets „verkoopt”, inlay's etc., waarvoor tandsfeenverwijdering niet in aanmerking komt. Zonder prophylaxe hebben onze andere diensten geen waarde en het achterwege laten van tijdige voorzorgsmaatregelen is een gevaar voor het gebit, dat later niet meer afgewend kan worden. Hij was zich bewust over bekende waarheden te spreken, maar wilde ze nog eens naar voren brengen vooral met het oog op de jongeren, waarvan men het niet aan het toeval kan overlaten of zij bestaan kunnen. Voor hen was het van groot belang om het publiek duidelijk te maken, dat bepaalde diensten evenredig beloond behooren te worden. Daarom zullen wij moeten komen tot een tarifiering over het geheele land, eventueel met in acht nemen van plaatselijke omstandigheden. We moeten echter zorgen niet onder een zeker peil terecht te komen, al zijn de individueele praestaties verschillend. Hij gaf de vergadering dan ook in overweging het H.B. uit te noodigen deze aangelegenheid in studie te doen nemen en een tariefregeling voor het geheele land te ontwerpen.

De *voorzitter* achtte dit onderwerp nauw verwant aan het middenstandsvraagstuk, dat ook zonder een tarief niet tot een oplossing is te brengen. Binnen afzienbaren tijd kwam het vanzelf in concreten vorm aan de orde.

Bakker, erkennende dat het honorariumvraagstuk de meest vitale belangen der tandheekunde raakt, economisch zoowel als moreel, meende dat behalve de tijdprestatie en de bewezen dienst (al of niet slagen van het werk) ook de welstand van den patiënt in aanmerking moest komen. De tijd kon moeilijk als absolute waarmedemeter fungeeren, omdat de een in denzelfden tijd zooveel meer kan doen dan een ander, ook bij gelijke hoedanigheid van het werk. Dit is afhankelijk van persoonlijke eigenschappen en van praktijkorganisatie. Voor een collectiviteit kon tijd nooit de maatstaf zijn. Bleef de vraag of het object als maatstaf kon dienen. Een tandsteenverwijdering van 10 minuten kon op die betiteling geen aanspraak maken. En als bij de prothese de arbeidsgang in een uniforme tijdsduur

kon worden vastgelegd dan bleef weer het feit, dat de protheses kwalitatief verschilden. Voor het overige vroeg hij zich af of wij niet gevaar liepen met „Hema-achtige” eenheidstarieven besmet te worden vóór deze in het winkelbedrijf zelf waren doorgedrongen.

Margadant miste in de inleiding de omschrijving van wat men veronderstelt te zijn een voor den tandarts „menschwaardig bestaan.” Vast staat dat de middenstand de honoraria niet kan opbrengen voor de tandheelkunde die zij in den momenteelen vorm verlangt. Dit leidt eenerzijds tot het zoeken van middelen om voor steeds lagere tarieven geholpen te worden, anderzijds een toenemende neiging om aan dien wensch toe te geven. Wij zouden, gegeven het feit, dat de tandartsen er niet in geslaagd zijn om de patienten te overtuigen van het nut van saneering en systematische behandeling, een stelsel moeten ontwerpen, waarbij de patient in die richting gedwongen wordt.

Loeb verwachtte veel tegenstand met het oog op de bestaande gewestelijke en plaatselijke tarieven, die noodzakelijk moeten wijken voor een algemeen tarief. Dit laatste moest er ook volgens hem komen, waarvoor de Mij. propaganda zal hebben te maken.

De *voorzitter* zag in het vraagstuk twee kwesties; eerstens of van deskundig standpunt beschouwd onze tarieven juist zijn en zoo ja of daaraan een norm zou zijn te geven, waarmee het publiek kon worden bekend gemaakt. Bij de vraag of een tarief aanvaardbaar is en door te voeren, is van groot belang de persoonlijkheid van den tandarts en zijn overwicht op den patiënt. Het feit dat er practici zijn, die voor minder dan middelmatige praestaties in een grootte praktijk hooge honoraria kunnen bedingen, is slechts te verklaren door hun talent om de patienten te suggereeren dat het werk den prijs waard is. Daarom is voorzichtigheid geboden bij een erkenning, dat onze tarieven te hoog zouden zijn. De patient is in dat opzicht onberekenbaar; een ieder zal uit ervaring gevallen kennen, waarin een hooge rekening ten slotte meeviel en een lage aanleiding gaf tot aanmerkingen. Het was dus geen kwestie van absolute hoogte, maar meer om den patient te doen begrijpen, dat voor eerlijk werk een eerlijke berekening geschiedt. Er zijn nog praktijken, waar de patiënten, in weerwil van de ongunst der tijden, geregeld terugkeeren, al weten zij ook elders goedkoper terecht te kunnen. Het vertrouwen in den tandarts doet hen blijven. Als wij dat kunnen bereiken, is al veel gewonnen.

Als een der oorzaken voor de urgentie van een bespreking van dit onderwerp beschouwde de voorzitter ook de gebrekkige opleiding van den aanstaanden practicus in Utrecht, waar de studenten niet voorbereid worden voor den strijd om het bestaan. Bij de medische studie was dit ook wel het geval, maar de tandheekkundige praktijk is meer doortrokken van een commerciëel element. Succes in de praktijk is niet te verwerpen met „angst voor de boterham”. Aan den zelfkant der tandheekkundige samenleving vrijbuitelij beoefenen om der wille van het bestaan kon niet anders dan tot mislukking leiden. De praeses hoopte dat men in Utrecht zich dit onmisbare deel van de opleiding meer zou aantrekken.

Bakker stelde in tweede instantie naast des voorzitters zienswijze den geestelijken habitus van den tandarts, zooals hij die uit ervaring had leeren kennen en welks heterogeniteit niet bepaald werd door geografische factoren en daarmee verband houdende tegenstellingen (grootte stad — platteland).

Bij gelijke voorwaarden kon hij groote verschillen opmerken ten aanzien van de praestaties, zoowel in soort als in aantal, waarbij het eigenbelang (financieel) niet de beslissende factor vormde. De een zoekt zijn heil alleen in het wegnemen van pijn, een ander houdt bij voorkeur „herfstopruijing”, een derde doet moeite om enkele overgebleven elementen te conserveeren. Ten slotte wordt alles beheerscht door den kijk van den tandarts op den patient.

Visser, de debaters beantwoordend, legde er nog eens den nadruk op, dat hij slechts in het algemeen een pleidooi had geleverd voor een minimumtarief, bedoeld als weerspiegeling van wat de tandarts moet doen voor den patient. Daarbij moest tevens de bedoeling voorzitten om een einde te maken aan de wanverhouding, waarop hij had gewezen. De welstand van den patient had hij, hoewel niet genoemd, niet uit het oog verloren en in verband daarmee hadden extra-praestaties recht op evenredige honoreering. Een hoog uur-honorarium in de praxis aurea behoeft nog niet tot hooge rekeningen te leiden, integendeel uit eigen ervaring kon hij verklaren, dat zelfs bij zwakke gebitten de kosten van onderhoud laag konden blijven mits regelmatigige controle werd toegepast. Het eenige wat tot hooge rekening leidt, is verwaarloozing.

Uit al deze beschouwingen trok de *voorzitter* ten slotte de conclusie, dat het debat van meer dan academische waarde was gebleken en een nuttige voorbereiding voor het meer concrete werk op een later tijdstip.

Na de lunch bleef slechts één punt van de agenda ter behandeling over: de concept-codex voor beroepsethiek. Alvorens de beschouwingen te openen sprak de *voorzitter* een woord van welverdienden dank tot de Commissie en in het bijzonder haar voorzitter *Sanders* voor de wijze waarop zij haar taak had voltooid.

Tot het houden van algemeene beschouwingen voelde niemand zich geroepen en zoo kon meteen worden overgegaan tot puntsgewijze behandeling. Bij het thema „reclame” vestigde *Berman* de aandacht op een naar zijn meening verkapt vorm. Hij had het oog op de suggestieve werking, die beoogd werd met installatie-artikelen, die geen noodzakelijk verband houden met het eigenlijke werk van den tandarts. Zoo sprak hij ter illustratie van een „octopus” met „vangarmen” op wiens waarde voor de praktijk om bovenbedoeld effect door den handel sterk den nadruk wordt gelegd. De *voorzitter* daarentegen, vond dit een terrein waarop tandartsen van meening konden verschillen omtrent het werkelijk nut en verwees ter illustratie naar de pogingen van Geue om een voor effectief hygienisch werken geschikte installatie te creëren, welke constructief geheel afwijkt van wat wij gewend zijn.

Van verschillende zijden werden nu gevallen naar voren gebracht, die de betreffende sprekers om hun onetisch karakter veroordeeld wenschten: vermeldingen op het naambord met betrekking tot het bezit van een röntgen-installatie of bijzondere kennis op dat gebied: het afleggen van bezoeken bij vestiging, enz. *Sanders* achtte het niet tactisch en weinig fraai om in den codex alle uitwassen met name te noemen. Het was een kwestie van aanvoelen wat in den geest van den codex al of niet geoorloofd was. Dit wetboek voor het beroepsfatsoen was bestemd voor wie van goeden wille zijn, maar niet weten hoe te handelen; om leiding te geven. De commissie vleide zich niet met de illusie kwaadwillenden in het goede spoor te kunnen houden.

Eén punt maakte nog veel tongen los: de kwestie van het oude naambord bij overneming van een praktijk en speciaal bij voortzetting van een praktijk na het overlijden van den voorganger. *Bakker* huldigde de opvatting, dat met den vroegeren tandarts-bewoner van het huis ook het naambord dient te verdwijnen; de *voorzitter* en *Berkenbosch Berends* veroordeelden den in den codex gestelden termijn van 6 maanden als zijnde veel te lang. *Paerl* daarentegen beschouwde het naambord van den voorganger als een onmisbare steun voor den overnemen-

den collega, omdat de gedrukte kennisgevingen bij vestiging slechts een kortstondig effect hebben en hij behoefte heeft aan iets, dat die vroegere mededeeling telkens in het geheugen terugroept. Sanders, hoewel persoonlijk geen voorstander van den gestelden termijn, achtte niettemin voor de provincie de gebruikelijke kennisgeving in advertenties van te geringe werking om het naambord van den voorganger als meer effectieve mededeeling, te veroordeelen.

De meerderheid der aanwezigen zag echter het onethische even zwaar in als de voorzitter, wiens voorstel om het naambord des voorgangers niet te gedoogen, werd aangenomen.

Na nog enkele discussies over het al of niet geoorloofde om de door een collega verlaten woning binnen 6 maanden te betrekken, waarbij *Bakker* sprak van het leggen van een servituut op het huis, met alle risico's daaraan verbonden, werd de codex aangenomen. Niet dan nadat *Kayser* had verklaard door alle besprekingen nog meer te zijn versterkt in zijn bezwaren tegen codificatie, zoolang het menschdom onvolmaakt blijft en menigeen de mazen boven het net refereert.

Bleef ten slotte nog de rondvraag. *Bakker* gaf alvast wensken voor de keuze van een nieuwen voorzitter, wiens verkiezing in de eerstvolgende vergadering moet plaats hebben. Voor de Maatschappij leek hem een tijdperk van betrekkelijke rust, gekenmerkt door minder initiatief en dadendrang dan de thans ten eind loopende regeerperiode had laten zien, het meest aangewezen. Om de dingen eens rustig te laten uitwerken en te kunnen nagaan wat er uit voortkomt. Ook met het oog op de werfkracht der Mij. onder de jongeren, die de vele bepalingen niet meer kunnen overzien en kopschuw worden.

Pool wenschte een sterker optreden tegen de z.g. middenstandscirculaires, waarop namen van Mij.-leden voorkomen en *Mej. Mulder* vroeg vergeefs inlichtingen over de (volgens haar weldra) komende ziekenfondswet. *Visser* was in het bezit van een lijst van technikers, die voor leden werken en zich aan onbevoegde uitoefening van praktijk schuldig maken. Men zij dus gewaarschuwd! Als laatste gaf *Margadant* het D.B. in overweging om de wassende vloed van studenten in de tandheelkunde met een waarschuwing trachten te stuiten. De voorzitter vond het echter niet geschikt om nu al weer op dat aambeeld te hameren en hiermede was ook de Zaterdagmiddag ten einde.

B.